

УДК: 316.2:371.32

Л. М. Пелепейченко

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

У статті обґрунтовано напрями підготовки курсантів до здійснення соціальних комунікацій, зміст відповідних компетенцій, структуру програми, принципи її побудови та підходи до навчальної роботи. У моделюванні системи підготовки взято до уваги два фактори: рівні соціальних знань та дискурсивні практики військовослужбовців НГУ.

К л ю ч о в і с л о в а: соціальні комунікації, рівні соціальних знань, дискурсивні практики, компетенції, стратегічні комунікації.

Постановка проблеми. Службово-бойова діяльність офіцерів Національної гвардії України, як і будь-якого іншого військового формування, не тільки передбачає активну комунікативну взаємодію в соціальному просторі, а й значною мірою залежить від неї. Успішні соціальні комунікації забезпечують підтримання позитивного іміджу НГУ, доброзичливе ставлення пересічних громадян до військовослужбовців, досягнення всіх ключових цілей стратегічного плану. Важливість комунікативної діяльності в інформаційному просторі відзначається і в Доктрині стратегічних комунікацій [1, с. 12]. У схарактеризованому соціальному контексті слід було б чекати, що в теоретичних джерелах створені чіткі концептуальні засади комунікативної соціальної взаємодії, проте численні факти грубих комунікативних порушень, допущених офіційними особами в соціальному інформаційному просторі, свідчать про те, що або таких засад поки що не створено, або офіційні особи з ними не ознайомлені. Зовсім недавно громадськість була шокована деякими думками, висловленими офіційними особами то стосовно «неякісних дітей», то щодо порад про забезпечення побутового матеріального балансу (продайте собаку – сплатіть податки), то у зв'язку з образливим ототожненням номінації: тяжко хворі люди похилого віку названі трупами. Зауважимо, що помилки такого типу допускали люди освічені, виховані, фахівці в найкращому розумінні цього слова. З огляду на викладене стає очевидним, що підготовка до здійснення соціальних комунікацій є необхідною для всіх фахівців. Є всі підстави вважати, що для майбутніх офіцерів вона не менш важлива. Офіцери сприймаються громадськістю як постаті, що уособлюють найкращі моральні, вольові та інтелектуальні риси [5, с. 18–19], і комунікативна помилка, допущена одним із них, має ефект руйнування ілюзій, тому наносить нищівний удар по іміджу військовослужбовців загалом. Отже, питання про підготовку майбутніх офіцерів до здійснення соціальних комунікацій є важливим і відповідає вимогам сьогодення, що свідчить про актуальність теми цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед досліджень за обраною темою можна виокремити три групи, що представляють різні ступені вивченості репрезентованих у формулюванні теми питань. Найкраще розроблені проблеми соціальних комунікацій в загальнонауковому і практичному планах. Запропоновані дефініції названого поняття, які хоч і дещо відрізняються, все ж не є принципово відмінними [4; 6; 11; 14; 17; 18; 20]. Тлумачення авторів доповнюють одне одного, акцентуючи увагу на різних ознаках соціальних комунікацій. У їхніх дефініціях акцентовані такі ознаки аналізованого феномена: обмін інформацією; інформаційний зв'язок; спосіб діяльності, який полегшує взаємне пристосування людей; механізм, завдяки якому забезпечується існування та розвиток людських стосунків. Як видно з поданого переліку, всі дослідники виокремлюють семантичний компонент «обмін інформацією», більшість із них прямо або в підтексті вказує на сферу обміну – «суспільство». В. В. Різун наголошує на суспільному характері контактів, у яких «з одного боку, у ролі ініціаторів спілкування найчастіше виступають соціально-комунікаційні інститути,

© Л. М. Пелепейченко, 2021

служби, а з іншого, – організовані спільноти (соціум, соціальні групи) як повноправні користувачі соціальної взаємодії» [14, с. 306]. Щоправда, в багатьох працях йдеться про комунікативну взаємодію в соціальному просторі не тільки соціальних груп, а й окремих людей [4; 6]. Так, В. О. Ільганаєва вважає, що «сутність соціальної взаємодії зводиться до встановлення контактів, наслідування знань, цілеспрямованої передачі емоцій, почуттів, настрою, інформації» [4, с. 96], і тут явно йдеться не тільки про інститути та спільноти, а й про окремих людей. Всі вчені звертають увагу на важливість соціальних комунікацій для суспільства [2; 3; 4; 6; 11–14; 17; 19]. Як відзначає О. М. Холод, соціальні комунікації «спрямовані на обмін соціально важливою інформацією та регулювання соціальних дій, взаємодій і відносин між соціальними суб'єктами й об'єктами у суспільстві» [17, с. 278–279]. У працях учених стверджується необхідність теоретичного осмислення, аналізу соціальних комунікацій. На думку В. В. Різуна, «соціальні комунікації утворюються за законами спілкування, але, як і будь-які технологічні речі, передбачають використання наукових знань про спілкування та про все, що використовується для організації суспільно-комунікаційної справи» [14, с. 306].

У наукових дослідженнях із аналізованої сфери пізнання використовується два терміни, що відрізняються за граматичною формою числа. Словосполучення «соціальні комунікації» офіційно номінує галузь науки, тому, як вважає О. М. Холод, є більш термінологічним [17, с. 308]. Словосполучення «соціальна комунікація» тлумачиться по-різному, проте в усіх інтерпретаціях фактично йдеться або про комунікацію в людському суспільстві загалом (соціальна – на відміну від побутової), або про певний різновид соціальних комунікацій. В теоретичних джерелах розмежовані види соціальних комунікацій [2; 3; 4; 6; 13; 15], описані форми їх здійснення [3; 6; 8; 12; 17; 19]. Наявна інформація може слугувати підґрунтям для розроблення теми цієї статті, відштовхуючись від якого можна встановити специфіку соціальних комунікацій у військовій сфері діяльності.

Друга група розвідок – ті, що стосуються загальних проблем комунікації у військовій діяльності [1; 5; 7; 9; 10; 21–24]. У теоретичних джерелах обґрунтована специфіка комунікації названої сфери, зокрема в діяльності НГУ, схарактеризовано діапазон контактів, виявлені поширені комунікативні стратегії [5] і т. ін. Наявна інформація створює передумови для проєкції виявлених закономірностей на соціальні комунікації у військовій сфері, оскільки в ній розкриваються дискурсивні практики військовослужбовців НГУ. Така можливість постає як украй важлива хоча б тому, що третя група досліджень, у яких мають розглядатися проблеми соціальних комунікацій у військовій сфері та питання підготовки курсантів до них, фактично являє собою прогалину в наукових студіях. Стан вивченості проблеми був узятий до уваги у формулюванні мети дослідження, представленого в цій статті.

Мета статті – окреслити напрями підготовки курсантів до здійснення соціальних комунікацій, обґрунтувати зміст необхідних компетенцій і запропонувати структуру програми та принципи навчальної роботи.

Виклад основного матеріалу. Передусім з'ясуємо сутність поняття соціальних комунікацій у проєкції на військову сферу діяльності. У тлумаченні вказаного поняття беремо за основу, з одного боку, семантичні компоненти, відзначені у дефініціях усіх наведених вище авторів, з другого, – семантичні компоненти, що репрезентують інформацію про особливості дискурсивних практик НГУ як військового формування з правоохоронними функціями. Отже, визначаємо соціальні комунікації у військовій сфері як комунікативну взаємодію військовослужбовців із різними цільовими аудиторіями в інформаційному просторі мас-медіа та Інтернету чи в безпосередніх контактах з метою вирішення повсякденних суспільно важливих питань або досягнення стратегічних цілей військового формування чи його підрозділів.

У моделюванні напрямів підготовки курсантів до здійснення соціальних комунікацій, обґрунтуванні структури програми та принципів цієї роботи будемо спиратися на концептуальні положення, висвітлені в працях В. Ільганаєвої, Г. Почепцова, В. Різуна, О. Холода та інших науковців. Напрями підготовки логічно обирати з огляду на два фактори: структуру комунікаційного знання та дискурсивні практики військовослужбовців конкретного формування, у нашому випадку – Національної гвардії України.

Валентина Ільганаєва у структурі комунікативного знання виділяє три рівні: 1) загальну теорію комунікації; 2) загальну теорію біокомунікації та загальну теорію соціальної комунікації; 3) теорії видових і міжвидових комунікацій та часткові теорії соціальних комунікацій [2]. Названі рівні проєктуємо на діяльність у військовій сфері і з деякими поправками розглядаємо як напрями підготовки курсантів. У формуванні змісту роботи за кожним із них орієнтуємось на дискурсивні практики військовослужбовців НГУ. Крім того враховуємо види діяльності НГУ, зумовлені

нагальними завданнями сьогодення, – до них належать стратегічні комунікації. Зміст роботи за кожним із напрямів співвідносимо з кінцевою метою – формуванням відповідних компетенцій. Розглянемо цільові установки за кожним із напрямів.

Рівень 1. Загальна теорія комунікації. У службово-бойовій діяльності комунікативна взаємодія військовослужбовців НГУ відбувається, з одного боку, як міжособистісні контакти в межах підрозділу (вони забезпечують нормальний морально-психологічний стан особового складу), з другого, – як міжособистісні контакти із цивільними людьми (у всіх ситуаціях вони впливають на підтримання позитивного зовнішнього іміджу військових). У будь-якому разі необхідними стають знання про механізми та закономірності міжперсональної комунікації. У межах підрозділів практикується також публічна комунікація, пов'язана з проведенням зборів, інструктажів, інформуванням про події, навчання тощо. Названий вид комунікації забезпечує чіткість виконання службово-бойових завдань, обізнаність із подіями в Україні та світі, вдосконалення професійних якостей військовиків і значною мірою впливає на внутрішній імідж підрозділів, військових частин, а також більш широко – на НГУ. Для успішної комунікативної взаємодії у всіх ситуаціях із загальної теорії комунікації курсанти мають знати основні поняття теорії мовної комунікації, передбачені програмою дисципліни (відповідна дисципліна представлена в навчальних планах курсантів як один із модулів). Проте якщо раніше соціальний аспект комунікації згадувався принагідно, то в дидактичній концепції, що обґрунтовується в цій статті, він має посісти більш вагоме місце. У вивченні кожної теми необхідно звертати увагу на специфіку відображення відповідної інформації у комунікативній взаємодії в соціальному просторі. Курсанти повинні навчитися використовувати теоретичні знання в практичній діяльності, в тому числі в соціальній сфері контактів. В узагальненому вигляді їхні практичні компетенції можна сформулювати так: вони повинні вміти здійснювати успішну комунікативну взаємодію (міжперсональну і публічну) в будь-яких типах дискурсів.

Із рівня 2, виокремленого В. О. Ільганаєвою, беремо за орієнтир напрямку підготовки курсантів окремі положення загальної теорії соціальних комунікацій. До компетенцій курсантів із загальної теорії соціальних комунікацій мають увійти такі знання: поняття соціальних комунікацій та їхні види; вимоги до соціальної комунікативної взаємодії; етичні проблеми соціальних комунікацій; функції, впливовий характер та правові засади масової комунікації; особливості підготовки текстів для ЗМІ; спілкування з представниками ЗМІ в нормальних та кризових ситуаціях; особливості комунікативної взаємодії з громадськістю; поняття піар-технологій; чорний піар та нейтралізація його наслідків; цивілізована реакція на критику в соціальному інформаційному просторі; особливості комунікації в соціальних мережах Інтернету; етичний аспект комунікації в Інтернеті; відбір інформації та форм її подачі в особистих сторінках Інтернету; протидія викликам інформаційної війни в соціальних мережах Інтернету. Практичний аспект компетенцій стосується формування вмінь, що забезпечують можливість повноцінного використання теоретичних знань в наведених вище площинах комунікації. Майбутні офіцери мають усвідомити, що вони не просто користувачі Інтернету, а військовослужбовці, яких громадськість сприймає як представників суспільної еліти. Викладаючи в Інтернет інформацію про себе, свої погляди, оцінки подій, фотографії, слід завжди брати до уваги етичний аспект соціальних комунікацій, який вимагає відповідності загальнолюдським і національним ціннісним пріоритетам, дотримання норм спілкування, зваженість у викладених судженнях, повагу до співбесідників, уміння відстоювати свою позицію аргументовано, без негативно забарвлених емоційних слів і епатажних заяв.

Рівень 3 стосується теорії видових і міжвидових комунікацій та часткових теорій соціальних комунікацій. У проекції на дискурсивні практики НГУ компетенції цього рівня мають охоплювати знання та вміння, що відображають особливості військової комунікації і нагальних завдань сьогодення. Однією із функцій службово-бойової діяльності НГУ є забезпечення правопорядку і громадського спокою. З огляду на це завдання курсантів слід озброїти знаннями про особливості комунікації в ситуаціях масових заходів різного типу та про способи комунікативного контролю над натовпом. Як відомо, практика діяльності силових структур показала, що несилловий, комунікативний контроль над натовпом цінується в усьому світі, і саме тому в поліції України та Національній гвардії вже сьогодні створено групи переговорників, завдання яких – переговори з представниками натовпу з метою недопущення або припинення масових безладів. Проте навички ведення переговорів у нормальних і кризових ситуаціях формуються поступово, тому роботу в цьому напрямі слід починати ще під час навчання. Саме у військових закладах освіти курсанти мають познайомитися із світовим досвідом комунікативного контролю над натовпом. Особливо цінним є досвід Австрії і Німеччини. З метою запобігання конфліктним ситуаціям на міжнародних футбольних чемпіонатах у цих країнах

були підготовлені спеціальні групи комунікаторів, які діяли за принципом трьох етапів: діалог – деескалація – дія. У разі виникнення конфліктних ситуацій комунікатори спочатку мали вести діалог з учасниками протистояння. Він мав бути коротким, і його основна мета – виявити причину ворожнечі і припинити розвиток напруження в стосунках. Якщо діалог був безуспішним, інші комунікативні стратегії використовувались для деескалації конфлікту. І тільки в разі неможливості нейтралізувати конфлікт засобами комунікації правоохоронці мали перейти до силових дій. Специфіка дискурсивних практик в аналізованих ситуаціях зумовлює необхідність формування у курсантів таких компетенцій і відповідних їм практичних умінь, а за можливості – і навичок: обізнаність із психологією натовпу та його комунікативними рисами; із світовим досвідом комунікативного контролю над натовпом; обізнаність з індикаторами конфлікту і вміння відстежувати потенційно конфліктні ситуації та вчасно реагувати на них; із комунікативними способами припинення конфлікту, зняття емоційного напруження та вміння припинити розвиток протистояння. У зв'язку із запропонованими компетенціями може виникнути питання про те, потрібні вони всім офіцерам чи, можливо, окремим спеціально підготовленим групам. Безсумнівно, окремі групи мають бути створені, і їхня підготовка (вже післядипломна) має бути більш ґрунтовною. І все ж у ситуації, коли схарактеризовані знання і вміння потрібні, може опинитися кожен військовослужбовець. А реакція громадськості цілком передбачувана. Якщо силові структури вдаються до силових дій – їх нещадно критикують у ЗМІ за перевищення повноважень і сам факт застосування сили, причому ніхто із авторів критичних меседжів не переймається питанням про те, чи дійсно перевищення повноважень мало місце. У випадках, коли безлади неможливо було припинити, через те що силові структури не застосовували силу, їх лають у ЗМІ за те, що вони не виконали свою основну функцію – не припинили безлади. Один із можливих шляхів вирішенні цієї суперечності – озброєння майбутніх офіцерів знаннями про суто комунікативний вплив на натовп і суто комунікативні способи контролю над ним. Щоправда, доводиться констатувати, що теоретичне підґрунтя вирішення схарактеризованої проблеми поки що перебуває у стадії формування.

Одним із важливих нагальних завдань сьогодення НГУ та інших силових структур є здійснення стратегічних комунікацій. Питання про визначення вказаного поняття, цілі та зміст діяльності в цій сфері розглянуті у численній кількості теоретичних джерел [1; 9; 16; 21; 22] і практичних посібників [23; 24], і все ж його часто розуміють помилково, повністю ототожнюють із зв'язками з громадськістю. З огляду на такі відхилення до компетенції курсантів обов'язково слід включити питання про специфіку названого поняття, його відмінність від суміжних понять. Курсанти мають знати, що стратегічні комунікації передбачають зв'язки з громадськістю, але не вичерпуються ними, бо передбачають всі можливі види і форми соціальних комунікацій, які відображені у визначеннях цього поняття. Їхня відмінність від поняття соціальних комунікацій полягає в цілеспрямованні. Якщо цілі соціальних комунікацій варіюються залежно від типу дискурсу, то стратегічні комунікації зорієнтовані на досягнення ключових цілей відповідного військового формування (у нашому випадку – НГУ). У теоретичних джерелах відзначалось, що на відміну від схожих понять (соціальні комунікації, суспільні комунікації) «стратегічні комунікації характеризуються такими сутнісними ознаками: 1) номінують тільки комунікативні заходи, що спрямовані на ключові цілі країни в цілому чи її інститутів, галузей; 2) визначаються соціальними умовами, актуальними завданнями діяльності держави, інституту чи галузі; 3) потребують обґрунтування і створення чіткого плану комунікативної взаємодії; 4) передбачають міждержавну, міждержавну, міжгалузеву взаємодію; 5) передбачають роботу з різними цільовими аудиторіями (групами)» [9, с. 113].

У посібниках для військовослужбовців НАТО дається таке визначення поняття стратегічних комунікацій: «...скоординоване використання комунікативних дій НАТО та можливостей суспільної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків із громадськістю, інформаційні операції та психологічні операції, що спрямовані на підтримку політики Альянсу, операцій і заходів, що мають на меті досягнення цілей НАТО» [21–24]. Як бачимо, в останньому визначенні наголошено на тому, що стратегічні комунікації охоплюють сукупність різних заходів і різних учасників комунікативного процесу. Ознака, що об'єднує заходи аналізованого типу, – відповідність цілям НАТО. В українській доктрині стратегічних комунікацій подано таке визначення: «Стратегічні комунікації у ЗС України – об'єднання комунікативних спроможностей та військової діяльності з метою формування інформаційного середовища для розуміння, підтримки українським суспільством та міжнародною спільнотою діяльності НГУ, створення сприятливих умов для виконання ними завдань за призначенням [1, с. 8]. Слід зауважити, що попри відмінності у формулюваннях наведені дефініції

мають спільні ознаки. Вони, по-перше, орієнтують на одну й ту саму сутність діяльності – її активний характер, використання всіх наявних комунікативних спроможностей, об'єкт взаємодії – суспільство; по-друге, – вони спрямовані на сприяння діяльності відповідних військових формувань. Із визначень випливає, що до компетенцій курсантів мають увійти такі питання: сутність стратегічних комунікацій (СК); ключові цілі СК та методика їх визначення; види і форми комунікативної діяльності в межах СК; впливовий характер СК; особливості стратегічного нарративу; цільові аудиторії стратегічного впливу; моніторинг за результативністю комунікативної діяльності, а також комплекси питань, які забезпечують успішність стратегічних комунікацій. Особливу увагу необхідно звернути на те, що ключові цілі визначаються за допомогою моніторингу соціального контексту і виявлення прогалин у комунікативній діяльності. Не маючи можливості в межах цієї статті обговорити приклад визначення ключових цілей, наведемо цитату із праці, в якій вони обґрунтовані. Основними цілями в моделюванні СК силових структур України є такі: «...корекція іміджу силових структур України, виховання патріотизму, формування вміння розпізнавати негативний вплив інформаційної війни і протидіяти йому, встановлення соціальної злагоди» [9, с. 128–134]. Звідси випливає необхідність включення до компетенцій знань та вмінь, що забезпечують можливість формування, корекції та підтримання іміджу, а також досягнення інших ключових цілей стратегічних комунікацій.

Три рівні соціальних комунікацій, які взято за основу вибору напрямів навчальної роботи та компетенцій курсантів, дозволяють побудувати програму таким чином, щоб кожен наступний етап підготовки не тільки спирався на набуті знання та сформовані вміння, а й поглиблював їх, а це означає, що доцільно обрати лінійно-ступінчастий принцип побудови програми. На першому курсі, на якому вивчаються питання загальної теорії комунікації, програма створює умови для ознайомлення курсантів із поняттям соціальних комунікацій. У навчальний план другого курсу доцільно включити дисципліну «Соціальні комунікації в діяльності НГУ», у якій висвітлити окремі питання загальної теорії соціальних комунікацій (2 рівень). На третьому та четвертому курсах основна увага має бути приділена вивченню соціальних комунікацій безпосередньо у військовій сфері, відповідно до дискурсивних практик НГУ. На цьому етапі враховується і лінійний принцип (об'єктом вивчення стає 3-й рівень соціальних комунікацій), і ступінчастий (соціальні комунікації в діяльності НГУ вивчаються більш глибоко у порівнянні з попереднім курсом, перелік тем програми розширюється). До навчальних планів старших курсів доцільно включити спецкурси та спецсемінари за такою тематикою: «Комунікативна взаємодія НГУ з громадськістю», «Комунікативні основи контактів із ЗМІ», «Проведення інформаційних та інформаційно-психологічних операцій». З огляду на зміну підходів до стратегічних комунікацій, необхідність завоювання позицій лідерства в інформаційному просторі [11], отже, на посилення діапазону та впливового ефекту комунікативної діяльності, доцільно ввести спецкурс «Стратегічна діяльність прес-центрів військових частин».

У підготовці курсантів до здійснення соціальних комунікацій доцільно реалізувати принципи суб'єкт-суб'єктного навчання, діяльнісний підхід до роботи та її практичну спрямованість.

Висновки

Аналіз теоретичних джерел та спостереження за здійсненням комунікативної взаємодії в соціальному просторі України засвідчили три основних факти: важливість соціальних комунікацій для майбутніх фахівців у всіх сферах життя суспільства; недостатню розробленість питань щодо соціальних комунікацій в галузевому та професійному аспектах і наявність грубих порушень етичних норм соціальної комунікативної взаємодії, допущених офіційними особами; необхідність підготовки майбутніх фахівців усіх галузей до здійснення соціальних комунікацій.

Напрями підготовки курсантів НГУ до здійснення соціальних комунікацій базуються на концепції трьох рівнів соціально-комунікативних знань, виокремлених у наукових розвідках аналізованої галузі: знання із загальної теорії комунікації (рівень 1); знання із загальної теорії соціальних комунікацій (рівень 2); знання із видових та часткових теорій соціальних комунікацій (рівень 3). Компетенції здобувачів вищої військової освіти обґрунтовані з урахуванням двох факторів: рівня соціальних знань і дискурсивних практик НГУ. З метою забезпечення успішного формування знань та вмінь курсантів пропонується моделювання начальних планів за лінійно-ступінчастим принципом, використання принципів суб'єкт-суб'єктного навчання, діяльнісного підходу та практичної спрямованості роботи.

Окремі із схарактеризованих напрямів підготовки курсантів до здійснення соціальних комунікацій

є порівняно новими і потребують спеціального аналізу. Передусім це проблема завоювання лідерства в інформаційному просторі – вона має бути досліджена і в теоретичному, і в практичному плані. Нагальним слід вважати питання про створення методичних комплексів для спецкурсів та спецсеминарів, запропонованих у статті. Теоретичне осмислення і практичну реалізацію зазначених завдань розглядаємо як перспективу подальшого розроблення обраної теми.

Перелік джерел посилання

1. Доктрина зі стратегічних комунікацій. Вересень 2020. URL: <https://cutt.ly/HbJhqXT> (дата звернення: 10.10.2021).
2. Ільганаєва В. О. Теорія соціальних комунікацій на шляху фундаменталізації медіа-знання. *Соціальні комунікації: результати досліджень –2013* : колект. моногр. / за ред. О. М. Холода. Київ : КиМУ, 2014. С. 5–43.
3. Ільганаєва В. А. Соціально-культурна динаміка в соціальній історії: трансформаційні основи і тенденції. *Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація*, 2012. № 5. С. 30–36.
4. Ільганаєва В. О. Соціальна комунікація як об'єкт теоретизації. *Філософія спілкування: філософія, психологія, соціальна комунікація*, 2009. № 1. С. 60–67.
5. Комунікативна особистість військовослужбовця Національної гвардії України в сучасному соціальному контексті : монографія / за ред. Л. М. Пелепейченко. Харків : НА НГУ, 2014. 221 с.
6. Конечкая В. Соціологія комунікації. URL: <https://cutt.ly/iTlgEsg> (дата звернення: 23.10.2021).
7. Мовна комунікація в діяльності сил охорони правопорядку: Теоретичні засади галузевої комунікації : монографія / за ред. д-ра філол. наук, проф. Л. М. Пелепейченко. Харків : АБВ МВС України, 2009. 272 с.
8. Пелепейченко Л. М. Умови реалізації впливового потенціалу нарративу в соціальних комунікаціях. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 31 (70). № 1. Ч. 3, 2020. С. 46–51.
9. Пелепейченко Л. М. Концептуальні засади стратегічних комунікацій в діяльності інститутів сектору безпеки і оборони України. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця* : монографія. Київ : НА СБУ, 2018. С. 110–150.
10. Пелепейченко Л. М., Посмітна В. В. Мовний вплив у військовому дискурсі : монографія. Харків : НА НГУ, 2014. 150 с.
11. Попова Т. В. Стратегічні комунікації, досвід США: «успішні стратегічні комунікації засновані на 80 % реальних дій». URL: <https://censor.net.ua/b1106538> (дата звернення: 23.10.2021).
12. Почепцов Г. Г. Соціальні комунікації й нові комунікативні технології. *Комунікація*, 2010. № 1. С. 19–26.
13. Різун В. Соціальні комунікації як інженерне вчення, або соціальні комунікації в системі соціального інжинірингу (соціальної інженерії). *Комунікація*, 2012. № 2. С. 8–18.
14. Різун В. Начерки до методології досліджень соціальних комунікацій. *Психолінгвістика*, 2012. № 10. С. 305–314.
15. Різун В. В. До питання про соціально-комунікаційний підхід у науці. *Комунікація*, 2010. № 1. С. 27–37.
16. Теоретичні та практичні аспекти стратегічних комунікацій Національної гвардії України : монографія / за ред. д-ра філол. наук, проф. Л. М. Пелепейченко. Харків : НА НГУ, 2017. 360 с.
17. Холод О. Медіа й теорії соціальних комунікацій : монографія. Київ : Ін-т реклами, 2017. 409 с.
18. Холод О. М. Семантика терміна «соціальні комунікації»: концептуальні підходи. *Соціальні комунікації: теорія і практика* : наук. журн. Київ : Комтека, 2015. Т. 1. С. 5–14.
19. Холод О. Громадянське суспільство і ЗМК у системі соціального інжинірингу. *Вісник Львівського університету. Журналістика*, 2013. Вип. 38. С. 228–234.
20. Холод О. М. Психологічне і соціологічне підґрунтя формування теорій комунікаційних технологій. *Психолінгвістика* : зб. наук. пр. Переяслав-Хмельницький : ПП «СКД», 2011. Вип. 8. С. 210–217.
21. Abraham A. J. The Strategic Communications Process – How to Get Our Message Out More Effectively. Washington : National Defense University, National War College Paper, 2004. 244 p.
22. Anaïs Reding, Kristin Weed, Jeremy J. Ghez. NATO's Strategic Communications concept and its relevance for France. RAND Corporation, 2010. 63 p.
23. Commander's Handbook for Strategic Communication and Communication Strategy. Version 3.0. US Joint Forces Command Joint. Warfighting Center, 2010. 232 p.

24. Derina Holtzhausen, Ansgar Zerfass. The Routledge Handbook of Strategic Communication. New York and London, 2015. 63 p.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2021 р.

УДК 316.2:371.32

Л. Н. Пелепейченко

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ К ОСУЩЕСТВЛЕНИЮ СОЦИАЛЬНЫХ КОММУНИКАЦИЙ

В статье обоснованы направления подготовки курсантов к осуществлению социальных коммуникаций, содержание соответствующих компетенций, структура программы, принципы ее построения и подходы к учебной работе. В моделировании системы подготовки приняты во внимание два фактора: уровни социальных знаний и дискурсивные практики военнослужащих НГУ.

К л ю ч е в ы е с л о в а: социальные коммуникации, уровни социальных знаний, дискурсивные практики, компетенции, стратегические коммуникации.

UDC 316.2:371.32

L. Pelepeychenko

PREPARATION OF CADETS FOR THE IMPLEMENTATION OF SOCIAL COMMUNICATIONS

The article substantiates the ways of preparation of cadets for the implementation of social communications, the content of relevant competencies, the structure of program, the fundamental of its construction and approaches to educational work. According to the observation of implementation of communicative interaction in the social space of Ukraine, three main facts are recorded: the importance of social communications for future professionals in all spheres of society; insufficient elaboration of issues related to social communications in the sectoral and professional aspects and the presence of gross violations of ethical norms of social communicative interaction committed by officials; urgency to train future professionals in all fields to implement social communications.

The modeling of training system takes into account two factors: the levels of social knowledge and discursive practices of servicemen of the National Guard of Ukraine. Ways of preparation of NGU cadets for the implementation of social communications are based on the concept of three levels of social and communicative knowledge, identified in the scientific research of the analyzed field: knowledge of the general theory of communication (level 1); knowledge of general theory of social communications (level 2); knowledge of specific and partial theories of social communications (level 3). The competencies of applicants for higher military education are justified taking into account the level of social knowledge and discursive practices of the National Guard of Ukraine.

In order to ensure the successful formation of knowledge and skills of cadets, it is proposed to model the initial plans on a linear basis, using the principles of subject-subject learning, activity approach and practical orientation of the work. It is proved that some of the characterized areas of preparation of cadets for social communications are relatively new and require special analysis. Substantially, this concerns the issue of gaining leadership in the information space.

К e y w o r d s: social communications, levels of social knowledge, discursive practices, competencies, strategic communications.

Пелепейченко Людмила Миколаївна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри філології, перекладу та стратегічних комунікацій Національної академії Національної гвардії України.

<https://orcid.org/0000-0002-9812-986X>